

Posiedzenie Rady Ochrony Pracy 19 marca 2018 r.

Wzmocnić społeczną inspekcję pracy

To konkluzja marcowego posiedzenia Rady Ochrony Pracy. Głównym tematem obrad było współdziałanie w przedsiębiorstwie służby bhp i społecznej inspekcji pracy w celu zapewnienia realizacji zadań pracodawcy wynikających z Kodeksu pracy. Materiały zostały przygotowane przez Państwową Inspekcję Pracy i Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Służby BHP. Ponadto referaty na ten temat wygłosili uczestniczący w posiedzeniu przedstawiciele ogólnopolskich reprezentatywnych central związkowych.

Główny inspektor pracy **Wiesław Łyszczek** zaznaczył, że ocena współdziałania służby bhp i społecznych inspektorów pracy nie należy do kompetencji PIP. Wyjaśnił, że oceniają przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym m.in. umożliwienie działania związkom zawodowym i ich przedstawicielom oraz obowiązek utworzenia służby bhp. Podkreślił, że społeczna inspekcja pracy jest sojusznikiem PIP w działaniach zmierzających do zapewnienia w zakładach pracy przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym kształtowania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Poinformował, że jedynie u niewielkiej liczby pracodawców objętych kontrolą PIP w latach 2015 – 2017 działała społeczna inspekcja pracy (w 2015 r. było to 2,7% kontrolowanych pracodawców, w 2016 r. – 2,1%, w 2017 r. – 2,4%). Zwrócił uwagę, że zdecydowana większość uwag i zaleceń – w dwóch ostatnich latach ponad 90% - społecznych inspektorów pracy była dobrowolnie realizowana przez pracodawców. Mówiąc o utrudnieniach w działalności społecznej inspekcji pracy szef PIP wskazał na problemy z zastosowaniem w praktyce niektórych rozwiązań wynikających z ustawy. „Zastrzeżenia wynikają głównie z faktu, iż ustawa o społecznej inspekcji pracy przetrwała w kształcie praktycznie niezmiennym od 1983 r., zaś w tym czasie dokonały się znaczące zmiany społeczno-gospodarcze” – tłumaczył główny inspektor pracy. Podkreślił, że PIP wspomaga społeczną inspekcję pracy. Poinformował, że w ostatnich trzech latach PIP przeszkoliła ponad 4 tys. społecznych inspektorów pracy. Wskazał również na mający wieloletnią tradycję organizowany przez PIP konkurs na najaktywniejszego społecznego inspektora pracy. Wysoko ocenił dorobek społecznej inspekcji pracy m.in. w trwałym ukształtowaniu społecznej kontroli i oddziaływania na pracodawców. „Społeczna inspekcja pracy zawsze może liczyć na pomoc Państwowej Inspekcji Pracy” – zapewnił.

Mówiąc o służbie bhp, główny inspektor pracy podkreślił, że pełni ona wobec pracodawcy funkcje doradcze i kontrolne w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Wyjaśnił, że organizacja nadzoru nad obszarem bhp zależy od pracodawcy oraz liczby zatrudnionych

pracowników. Służba bhp podlega pracodawcy, który określa zakres jej obowiązków zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 2 września 1997 r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy. Szef PIP podkreślił, że służba bhp – niezależnie od formuły jej funkcjonowania w zakładzie – jest zawsze ekonomicznie zależna od pracodawcy i nie posiada prawnych mechanizmów chroniących jej niezależność w odróżnieniu od przedstawicieli związków zawodowych, którymi są społeczni inspektorzy pracy.

Poinformował, że ocena funkcjonowania służby bhp była w 2015 r. przedmiotem celowanych kontroli PIP w ponad 1tys. wyselekcjonowanych zakładach pracy różnych branż, charakteryzujących się m.in. wysokimi wskaźnikami wypadkowości oraz zapadalności na choroby zawodowe. W kontrolowanych zakładach pracę świadczyło 176 tys. osób, w tym w ramach stosunku pracy ponad 165 tys. pracowników. W 2016 r. i 2017 r. działalność służby bhp była elementem tematycznie szerszej zakrojonych kontroli, odpowiednio w 6,3 tys. i 6 tys. zakładów. Ich wyniki przedstawił dyrektor Departamentu Nadzoru i Kontroli GIP **Jakub Chojniki**. Poinformował, że do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w funkcjonowaniu służby bhp należą: brak okresowych analiz stanu bhp (w 38% kontrolowanych zakładów), nieprawidłowości związane z kontrolą przestrzegania przepisów i zasad bhp na stanowiskach pracy (w 17% zakładów), nieprzedstawienie propozycji rozwiązań technicznych i organizacyjnych dotyczących zapobiegania zagrożeniom (w 15% zakładów). Ponadto dyr. Chojnicki zwrócił uwagę, że w 2016 r. 34% kontrolowanych pracodawców zatrudniających ponad 100 pracowników nie utworzyło służby bhp, a w 2017 r. aż 57% pracodawców nie utworzyło służby bhp bądź nie powierzyło pełnienia zadań służby bhp specjalistom spoza zakładu lub pracownikowi zatrudnionemu przy innej pracy.

Przedstawiciel PIP podkreślił, że Państwowa Inspekcja Pracy poświęca wiele uwagi zagadnieniom prawidłowej realizacji zadań służby bhp. Poinformowała, że zarówno w Głównym Inspektoracie Pracy, jak i w okręgowych inspektoratach organizowane są spotkania z pracodawcami, pracownikami służby bhp i ich stowarzyszeniami, których celem jest m.in. wskazanie na newralgiczne aspekty funkcjonowania służby bhp, przypomnienie jej zadań i roli, jaką pełni w zakładzie pracy, a także wypracowanie bardziej efektywnej formy współpracy między pracodawcą a służbą bhp. „Ponadto, w wielu okręgach i oddziałach inspektorzy pracy organizują szkolenia i seminaria dla pracodawców, których celem jest poprawa znajomości ustawowych obowiązków pracodawcy w zakresie tworzenia i organizowania służby bhp w zakładzie pracy” – dodał dyrektor Chojnicki. Zwrócił uwagę, że podczas czynności kontrolnych inspektorzy pracy, niezależnie od kierowanych pokontrolnych środków prawnych, udzielają pracodawcom porad dotyczących

funkcjonowania służby bhp. „Doradztwo to umożliwi pracodawcom podjęcie prawidłowych decyzji dotyczących organizacji służby bhp, jej podporządkowania czy też właściwej oceny pracy osób wykonujących te zadania” – wyjaśnił przedstawiciel PIP.

Prezes Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP **Elżbieta Bożejewicz** mówiła m.in. o uprawnieniach służby bhp i społecznych inspektorów pracy. Zwróciła uwagę, że jednym z zadań służby bhp jest współdziałanie ze społeczną inspekcją pracy. Podkreśliła, że z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, iż współdziałanie służby bhp oraz społecznych inspektorów pracy w przedsiębiorstwach, w których działają obie służby oceniane jest bardzo dobrze. Zaznaczyła, że przynosi ono dobre efekty.

Szefowa OSPSBHP zwróciła uwagę, że społeczni inspektorzy pracy są postrzegani w przedsiębiorstwie jako reprezentanci interesów pracowników. Mogą zatem wraz ze wspierającymi ich związkami zawodowymi odgrywać istotną rolę w działaniach ukierunkowanych na poprawę warunków pracy. Wskazała również na potrzebę zapewnienia działania społecznej inspekcji pracy w małych i mikro przedsiębiorstwach, w których nie działają związki zawodowe, co zagwarantowałoby społeczny nadzór nad warunkami pracy we wszystkich firmach. „Społeczna inspekcja pracy ma do odegrania ważną rolę w systemie ochrony pracy. Należy wzmocnić SIP przez stosowne regulacje prawne oraz poprzez współpracę ze służbą bhp, przy wsparciu związków zawodowych, pracodawców i organów państwa” – podsumowała prezes Bożejewicz.

Przedstawiciele ogólnopolskich reprezentatywnych central związkowych (**Bogdan Kubiak** – wiceprzewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, **Stanisław Stolorz** – wiceprzewodniczący Forum Związków Zawodowych, **Renata Górna** – radca OPZZ) wskazywali również na potrzebę zapewnienia działania społecznej inspekcji pracy, zwłaszcza w zakładach, w których nie funkcjonują związki zawodowe. Bowiem zgodnie z ustawą, w tych zakładach nie można dokonać wyboru społecznego inspektora pracy.

W dyskusji zastanawiano się m.in. nad wprowadzeniem stosownego rozwiązania w tej materii w obecnie obowiązującej ustawie o społecznej inspekcji pracy. Zwracano uwagę, że w zakładach, w których działa społeczna inspekcja pracy i współpracuje ze służbą bhp odnotowuje się mniejszą liczbę wypadków przy pracy. Mówiono też o konieczności zapewnienia systemowych kontroli PIP egzekwujących funkcjonowanie służb bhp w przedsiębiorstwach. Wskazywano też na potrzebę kontynuowania przez Państwową Inspekcję Pracy wsparcia – m.in. poprzez szkolenia społecznej – inspekcji pracy oraz promowania dobrych praktyk w zakresie współdziałania między służbą bhp i społeczną inspekcją pracy.

Stanowisko w tej sprawie Rada przyjmie na następnym posiedzeniu.

Rada przyjęła stanowisko w sprawie działań kontrolnych i prewencyjnych Wyższego Urzędu Górniczego i Urzędu Dozoru Technicznego. Wysoko oceniła działalność obu instytucji. Podkreśliła, iż w dążeniu do poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w górnictwie należy zwrócić szczególną uwagę na m.in. przestrzeganie zasad bezpieczeństwa pracy przez podwykonawców, szczególnie przez tych, u których w ostatnim roku odnotowano wzrost wskaźnika wypadków przy pracy, odpowiednie monitorowanie stężeń i natężeń NDS-ów i NDN-ów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy zakładów górniczych, wprowadzanie rozwiązań zapewniających odpowiednią jakość szkoleń w zakresie bhp z wykorzystaniem ośrodków certyfikowanych oraz monitorowanie i ocenę ich skuteczności. Rada wskazała również na celowość kontynuowania przez UDT działań skierowanych na rozwój i wdrażanie innowacyjnych metod oraz narzędzi ukierunkowanych na prewencję wypadków, a także działań edukacyjnych i popularyzujących bezpieczeństwo zarówno wśród pracowników, jak i młodzieży szkół zawodowych oraz użytkowników urządzeń podlegających nadzorowi UDT.